

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA.410.005.03.2023

Urząd Miejski w Grodzisku Maz.

05.07.2023

PP/23731.2023

Pan
Grzegorz Józef Benedykciński
Burmistrz
Grodziska Mazowieckiego
ul. T. Kościuszki 12a
05-825 Grodzisk Mazowiecki

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/087 „Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę wybranych jednostek samorządu terytorialnego na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych”

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie
Ul. Filtrowa 57; 02-056 Warszawa
T +48 444 57 72, F +48 444 57 62
lwa@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Grodzisku Mazowieckim, ul. T. Kościuszki 12a; 05-825 Grodzisk Mazowiecki ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Grzegorz Józef Benedykciński – Burmistrz Grodziska Mazowieckiego, od 21 listopada 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Określanie potrzeb, organizacja i planowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy.2. Przygotowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023 do dnia zakończenia czynności kontrolnych; z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Sławomir Nowak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/66/2023 z 24 marca 2023 r.;2. Mariusz Malewski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/75/2023 z 31 marca 2023 r.

(akta kontroli str. 1-10)

¹ Dalej: Urząd.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą bezpieczeństwo zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy Grodziska Mazowieckiego na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych⁴ nie zostało w pełni zapewnione, pomimo podejmowanych działań w tym zakresie.

Burmistrz udzielił Zakładowi Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.⁵ zezwolenia na realizację zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie gminy Grodzisk Mazowiecki. Wykonywał również zadania organu właściwego do spraw zarządzania kryzysowego w Gminie, a do 23 kwietnia 2022 r.⁶ także szefa obrony cywilnej w Grodzisku Mazowieckim. Posiadał zatwierdzony i aktualny Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Grodzisk Mazowiecki oraz Plan Obrony Cywilnej Gminy Grodzisk Mazowiecki, które uwzględniały zagrożenia w zakresie zaopatrzenia mieszkańców gminy w wodę w sytuacjach kryzysowych (związanych zakłóceniem dostaw wody) oraz określały zadania do realizacji m.in. dla ZWIK.

W kontrolowanym okresie Urząd nie posiadał analiz w zakresie zapotrzebowania na wodę w sytuacjach kryzysowych⁷, nie prowadził też analiz stanu zabezpieczenia dostaw wody w gminie Grodzisk Mazowiecki w sytuacjach kryzysowych z użyciem zasobów Spółki. Stwierdzono, że cztery niezależne podstawowe ujęcia wody (składające się łącznie z 13 studni), pierścieniowy układ sieci, a także posiadany przez ZWIK zapas wody w zbiornikach wody czystej pozwalały na zaopatrzenie w wodę przez ujęcia podstawowe pozostające w stanie sprawności, a także zapewniały wysoki poziom niezawodności i bezpieczeństwa dostaw wody mieszkańcom⁸. Jako niewystarczające należy ocenić zasoby służące do transportu i dystrybucji wody. Przy wykorzystaniu cystern, będących w dyspozycji Spółki można zapewnić jedynie 27,7% dobowego zapotrzebowania fizjologicznego, 8,7% dobowego zapotrzebowania minimalnego oraz 3,3% dobowego zapotrzebowania niezbędnego⁹. Według NIK, powyższe świadczy o niepełnym przygotowaniu działań na wypadek wystąpienia w gminie sytuacji kryzysowej, polegającej na braku możliwości dostaw wody siecią wodociagową.

Ponadto nie przesłano Staroście Powiatu Grodziskiego oceny stanu przygotowań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej w gminie wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 r., a przekazane telefonicznie dane były nieaktualne w zakresie: studni awaryjnych, ilości ujęć wody, cystern oraz agregatów prądotwórczych.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Sytuacja kryzysowa – każda sytuacja wpływająca na ograniczenie stopnia zaopatrzenia w wodę mieszkańców, w szczególności związana z dostarczaniem wody w warunkach specjalnych, takich jak wystąpienie skażenia, klęsk żywiołowych, awarii urządzeń i sieci wodociagowych, aktów terrorystycznych oraz zagrożenia wojną i działań wojennych.

⁵ Dalej także: ZWIK, Przedsiębiorstwo lub Spółka.

⁶ W związku z uchynieniem ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2021 r., poz. 372, ze zm.), dalej: ustawa o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej.

⁷ W trakcie kontroli ustalone zostało zapotrzebowanie na wodę w sytuacjach kryzysowych na podstawie liczby mieszkańców i minimalnego zapotrzebowania – 7,5 dm³/osoba na dobę.

⁸ Według opinii biegłych w dziedzinie bezpieczeństwa dostaw wody w sytuacjach kryzysowych, powołanych w trybie art. 49 ust. 1 ustawy o NIK, na podstawie postanowienia Dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

⁹ Według opinii biegłych. Dzielne fizjologiczne zapotrzebowanie - ilość wody potrzebna do przetrwania w sytuacji kryzysowej, tj. 2,5 dm³/osoba na dobę, minimalne zapotrzebowanie - ilość wody, która pokrywa potrzeby niezbędne dla przetrwania ludności i zwierząt gospodarskich (w okresie ograniczonych dostaw) niezbędne zapotrzebowanie – ilość wody, która pokrywa potrzeby wszystkich odbiorców w ilościach niezbędnych do życia, funkcjonowania zakładów użyteczności publicznej i potrzeby wybranej produkcji (w okresie ograniczonych dostaw), tj. 7,5 dm³/osoba na dobę, niezbędne zapotrzebowanie - ilość wody, która pokrywa potrzeby wszystkich odbiorców w ilościach niezbędnych do życia, funkcjonowania zakładów użyteczności publicznej i potrzeby wybranej produkcji (w okresie ograniczonych dostaw), tj. 15 dm³/osoba na dobę.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Określanie potrzeb, organizacja i planowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą usługi zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy Grodzisk Mazowiecki¹¹ realizował Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.¹², w której Gmina posiadała 100% udziałów.

Gmina Grodzisk Mazowiecki liczyła 53 496 mieszkańców¹³. Zbiorowym systemem zaopatrzenia w wodę poprzez sieć wodociagową objęto 53 075 osób, tj. 99,2% mieszkańców gminy¹⁴. Według stanu na koniec 2022 r. sieć wodociagowa wynosiła 368,2 km i była zasilana z 13 ujęć podziemnych. Funkcjonowały cztery stacje uzdatniania wody¹⁵, cztery pompownie wody. Podmiotem zarządzającym ww. urządzeniami wodociagowymi był ZWiK.

W 2022 r. sumaryczna średniodobowa produkcja wody wynikająca z aktualnego zużycia wody przez mieszkańców gminy Grodzisk Mazowiecki wynosiła 17130 m³/dobę, co oznaczało, że podstawowe ujęcia wody posiadały rezerwę produkcyjną w wysokości 1350 m³/dobę¹⁶.

(akta kontroli str. 14, 88, 536-537, 742-761)

Zadania Spółki związane z zaopatrzeniem w wodę mieszkańców gminy Grodzisk Mazowiecki, w tym w sytuacjach kryzysowych, zostały wskazane w zezwoleniu na prowadzenie działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków na terenie gminy Grodzisk Mazowiecki¹⁷, regulaminach dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie gminy Grodzisk Mazowiecki¹⁸, Planie Zarządzania Kryzysowego z 2016 r. (PZK) i Planie Obrony Cywilnej z 2013 r. (Plan OC).

1.2. Burmistrz udzielił Spółce Zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę na czas nieoznaczony. W Zezwoleniu zobowiązano Spółkę m. in. do:

- zagwarantowania ilości, jakości oraz ciągłości dostarczania wody na podstawie umów i w ramach zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie prowadzonej działalności;
- prowadzenia działalności objętej zezwoleniem na podstawie i na zasadach określonych w ustawie o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę oraz w przepisach wykonawczych do tej ustawy;
- zapewnienia zdolności posiadanych urządzeń wodociagowych do realizacji dostaw wody w ilościach i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Dalej: także gmina.

¹² Nr KRS: 0000321963.

¹³ Według narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań z 2021 r.

¹⁴ Na podstawie sprawozdania o wodociągach i kanalizacji za 2022 r., M-06 z 26 stycznia 2023 r.

¹⁵ Piąta stacja – „SUW Bałtycka” została wyłączona z eksploatacji w 2019 r.

¹⁶ Obliczenie dokonane przez biegłych powołanych w toku kontroli NIK.

¹⁷ Udzielonego decyzją Burmistrza nr 1/2012 z dnia 16 lutego 2012 r. zmienioną decyzją Burmistrza z dnia 18 sierpnia 2017 r., dalej: Zezwolenie lub Zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

¹⁸ Przyjęte uchwałami Rady Miejskiej w Grodzisku Mazowieckim Nr 32/2018 z 17 grudnia 2018 r., nr 467/2021 z 24 lutego 2021 r., nr 514/2021 z 26 maja 2021 r. oraz nr 762/2022 z 29 czerwca 2022 r.

w sposób ciągły i niezawodny, a także poprzez zapewnienie należytej jakości dostarczanej wody;

- spełniania wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w tym wymagań bakteriologicznych, fizykochemicznych i organoleptycznych, które są określone w aktualnie obowiązujących przepisach;
- prowadzenia bieżącej kontroli jakości dostarczanej wody.

Ponadto w Zezwoleniu postanowiono¹⁹, że Przedsiębiorstwo ma prawo ograniczyć lub wstrzymać świadczenie usług wyłącznie z ważnych powodów, w szczególności, jeżeli jest to uzasadnione potrzebą ochrony życia lub zdrowia ludzkiego, środowiska naturalnego, potrzebami przeciwpożarowymi, a także przyczynami technicznymi. Przedsiębiorstwo ponosi odpowiedzialność za szkody powstałe w związku ze wstrzymaniem lub ograniczeniem świadczenia usług, chyba że nie ponosi winy.

Zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia zawierało wszystkie elementy wymienione w art. 18 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków²⁰.

(akta kontroli str. 93-108)

1.3. W okresie objętym kontrolą obowiązywały cztery regulaminy dostarczania wody i odprowadzania ścieków, w których określono m.in.:

- minimalny poziom świadczonych usług w zakresie dostarczania wody w zakresie: ciągłości i niezawodności dostawy wody do nieruchomości, dla której zawarto umowę, zgodnie z wydanymi „Warunkami przyłączenia do sieci wodociągowej lub sieci kanalizacyjnej”, o ciśnieniu średniodobowym umożliwiającym użytkowanie wody nie mniejszym niż 0,2 MPa w granicach technicznych możliwości świadczenia usług wyznaczonym, m.in. strukturą i średnicą, przyłącza wodociągowego oraz instalacji wewnętrznej odbiorcy usług; zapewnienia dostawy wody o jakości przeznaczonej do spożycia przez ludzi i o parametrach nieprzekraczających danych wartości (żelazo: 200 µg/l, jon amonowy: 0,5 mg/l; mętność 1 NTU, odczyn 6,5-9,5, przewodność 2500 µS/cm;
- sposób postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej wody. W ww. zakresie m.in. wskazano, że Spółka miała obowiązek poinformowania odbiorców usług w sposób zwyczajowo przyjęty (w tym na stronie internetowej Spółki): o planowanych przerwach lub ograniczeniach w dostawie wody, z wyprzedzeniem co najmniej 3 dniowym; o zaistniałych nieplanowanych przerwach lub ograniczeniach, o ile czas ich trwania przekracza 2 godziny; w przypadku niedotrzymania odpowiednich parametrów dostarczonej wody. W razie planowanej lub zaistniałej przerwy w dostawie wody przekraczającej 12 godzin ZWiK miał obowiązek zapewnić zastępczy punkt poboru wody i poinformować o tym fakcie odbiorców usług, wskazując lokalizację zastępczego punktu poboru wody;
- standardy obsługi odbiorców usług, w tym sposoby załatwiania reklamacji oraz wymiany informacji dotyczących w szczególności zakłóceń w dostawie wody. W ww. zakresie m.in. wskazano, że Spółka zobowiązała się do rozpatrywania wniesionych reklamacji dotyczących sposobu świadczenia usług w formie pisemnej, w terminie nie dłuższym niż 14 dni;
- warunki dostarczania wody na cele przeciwpożarowe.

Rozstrzygnięciem nadzorczym z 26 lipca 2022 r. Wojewoda Mazowiecki stwierdził nieważność uchwały Rady Miejskiej z 29 czerwca 2022 r. nr 762/2022 w sprawie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków m.in. w zakresie

¹⁹ Wprowadzone decyzją Burmistrza z 18 sierpnia 2017 r.

²⁰ Dz.U. z 2023 r., poz. 537, dalej ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

postanowienia, że: „Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne uprawnione jest do wprowadzenia ograniczeń w sposobie korzystania z wody przez odbiorców usług w sytuacji niedoboru spowodowanego wystąpieniem katastrofy naturalnej lub awarii technicznej w rozumieniu przepisów ustawy z 18 kwietnia 2022 r. o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1879, ze zm.). Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne informuje odbiorców usług o wprowadzonym ograniczeniu w sposób zwyczajowo przyjęty” oraz ustanowienia, że jednostka straży pożarnej dokonując poboru wody na cele pożarowe z sieci będącej w posiadaniu Przedsiębiorstwa zobowiązana jest do powiadomienia Przedsiębiorstwa o miejscu pożaru niezwłocznie po otrzymaniu zgłoszenia oraz do prowadzenia bieżącej ewidencji miejsc, z których została pobrana woda. Wojewoda stwierdził, że zgodnie z art. 5 ust. 1 i ust. 2 ustawy o stanie klęski żywiołowej Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może wprowadzić stan klęski żywiołowej z własnej inicjatywy lub na wniosek właściwego wojewody. W rozporządzeniu tym określa się przyczyny, datę wprowadzenia oraz obszar i czas trwania stanu klęski żywiołowej, a także w zakresie dopuszczonym niniejszą ustawą, rodzaje niezbędnych ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela. Rada Miejska nie ma kompetencji, by z góry przyznać przedsiębiorstwu wodno-kanalizacyjnemu uprawnienie do wprowadzenia ograniczeń w zakresie korzystania z wody w sytuacji wystąpienia klęski żywiołowej. Ponadto Wojewoda podniósł, że prawodawca lokalny jest zobowiązany do określenia warunków dostarczania wody na cele przeciwpożarowe, a nie do określania obowiązków jednostek pobierających wodę na te cele. Mając na uwadze powyższe stwierdzono nieważność uchwały Rady Miejskiej we wskazanym zakresie²¹.

(akta kontroli str. 128-164)

1.4. Zgodnie z ww. Zezwoleniem ZWiK był odpowiedzialny za zagwarantowanie ilości, jakości oraz ciągłości dostarczenia wody na terenie gminy Grodzisk Mazowiecki. W PZK oraz Planie OC określono dla ZWiK zadania do realizacji w przypadku wystąpienia zagrożenia w zakresie zaopatrzenia mieszkańców gminy w wodę w sytuacjach kryzysowych (szerzej opisane w pkt. 1.8. niniejszego wystąpienia). PZK zawierał wykaz ujęć mogących pracować awaryjnie w przypadku awarii systemu dystrybucji wody, który obejmował wszystkie 13 ujęć eksploatowanych przez Spółkę²².

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że dostawy wody realizowane były przez Spółkę zgodnie z art. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, który mówi o całości działalności wodno-kanalizacyjnej, a więc zarówno w sytuacji bieżącej jak i kryzysowej. W Spółce wprowadzono Plan Zarządzania Kryzysowego ZWiK oraz procedury m.in.: na wypadek okoliczności mogących spowodować zmianę jakości wody przeznaczonej do spożycia, awarii sieci wodociągowej, przerwania dostawy energii.

(akta kontroli str. 54, 71, 78, 88, 268-271, 678-706)

1.5. Burmistrz powołał Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego²³, którego zadania zostały określone w PZK. Zadania związane z zapewnieniem zbiorowego zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych zostały przypisane pracownikowi zatrudnionemu na Samodzielnym Stanowisku ds. Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych²⁴. Zgodnie z § 8 ust. 13 pkt 3 Regulaminu

²¹ Przedmiotowe rozstrzygnięcie jest prawomocne.

²² Określono, że ujęcie awaryjne zostaje uruchomione w przypadku awarii systemu dystrybucji wody.

²³ Zarządzeniami Burmistrza Nr 195/2012 z dnia 5 października 2012 r. oraz Nr 71/2023 z dnia 4 kwietnia 2023 r. Dalej: GZZK.

²⁴ Dalej także: OC.

Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Grodzisku Mazowieckim²⁵ do osoby zatrudnionej na ww. stanowisku w zakresie ustawy o zarządzaniu kryzysowym należało: opracowywanie i aktualizacja planu zarządzania kryzysowego, przygotowanie planów pracy GZZK, zwoływanie posiedzeń zespołu i organizowanie ćwiczeń, prowadzenie dokumentacji z działań GZZK zapewnienie warunków technicznych i lokalowych do pracy zespołu w sytuacjach kryzysowych; planowanie w budżecie gminy rezerwy celowej na usuwanie zagrożeń i likwidację ich skutków.

Ponadto zgodnie z § 8 ust. 13 pkt 1 Regulaminu organizacyjnego w zakresie obrony cywilnej do osoby zatrudnionej na stanowisku OC należało m.in.: opracowywanie, aktualizowanie i uzgadnianie planów obrony cywilnej gminy; tworzenie jednostek organizacyjnych OC, organizowanie szkoleń i ćwiczeń obrony cywilnej oraz upowszechnianie zagadnień OC wśród ludności; przygotowanie i zapewnienie działania systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania o zagrożeniach; planowanie i zapewnienie dostaw wody pitnej dla ludności, zwierząt gospodarskich i zakładów przemysłu spożywczego oraz dla celów przeciwpożarowych i likwidacji skażeń; opracowywanie i uzgadnianie rocznych planów zasadniczych przedsięwzięć do działania w zakresie obrony cywilnej.

Ponadto Burmistrz powołał²⁶ formację obrony cywilnej pn. „Drużyna Wykrywania i Alarmowania” (DWA). Do jej podstawowych zadań należało m.in. pobieranie próbek i określenie rodzaju stopnia skażenia wody pitnej oraz wód powierzchniowych. Zakres zadań przypisanych formacji oraz jej wyposażenie odpowiadał normatywom w zakresie zaopatrywania organów i formacji obrony cywilnej w sprzęt, środki techniczne i umundurowanie niezbędne do wykonywania zadań obrony cywilnej oraz ich ramowych struktur organizacyjnych i podstawowych zadań (załącznik nr 1 do wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z 2014 r.).

(akta kontroli str. 52, 79-80, 165-170, 83, 315-320)

Burmistrz jako szef obrony cywilnej w gminie (do 22 kwietnia 2022 r.) realizował zadanie określone w § 3 pkt 10 rozporządzenia z dnia 25 czerwca 2022 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin²⁷, za pośrednictwem Spółki. Ujęcia i studnie posiadały wyznaczone strefy ochrony bezpośredniej zgodnie z wydanymi decyzjami. Wszystkie ujęcia wody objęte były systemem sygnalizacji włamania i napadu oraz systemem monitoringu wizyjnego. Ponadto na terenie SUW Cegielniana²⁸ była realizowana ochrona fizyczna oraz znajdował się system telewizji przemysłowej (CCTV).

(akta kontroli str. 83, 241)

1.6. Burmistrz nie określił zasad zapewnienia dostaw wody w gminie w sytuacjach kryzysowych, w szczególności określających zapotrzebowanie na wodę w warunkach specjalnych w oparciu o wskaźniki jednostkowe zapotrzebowania na wodę w ilości minimalnej i w ilości niezbędnej, pożądany stopień zapewnienia zidentyfikowanych potrzeb oraz sposób jego monitorowania, wymagania techniczne i organizacyjne dotyczące projektowania i eksploatacji publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę, mające na celu zapewnienie ich funkcjonowania w warunkach sytuacji kryzysowych;

²⁵ Będący załącznikiem nr 1 do zarządzenia nr 4/2019 Burmistrza Grodziska Mazowieckiego z 24 stycznia 2019 r. w sprawie wprowadzenia tekstu jednolitego Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Grodzisku Mazowieckim (ze zm.). Dalej: Regulamin organizacyjny.

²⁶ Na podstawie zarządzenia Burmistrza Grodziska Mazowieckiego Nr 547/2018 z dnia 20 września 2018 r. w sprawie organizacji Systemu Wykrywania i Alarmowania na terenie gminy Grodzisk Mazowiecki.

²⁷ Dz.U. Nr 96, poz. 850, dalej: rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu działania SOC – uchylone z dniem 23 kwietnia 2022 r. Zadanie dot. planowania i zapewnienia ochrony ujęć i urządzeń wodnych na wypadek zagrożenia zniszczeniem.

²⁸ Gdzie zlokalizowana jest siedziba Spółki.

Burmistrz nie otrzymał wytycznych Starosty Powiatu Grodziskiego w zakresie zaopatrzenia w wodę w sytuacji kryzysowej.

(akta kontroli str. 14-15, 371, 614-615)

1.7. W okresie objętym kontrolą w Gminie nie ustalano bilansu zapotrzebowania na wodę w sytuacjach kryzysowych. Nie zlecono także Spółce skalkulowania i ustalenia zapotrzebowania gminy na wodę w sytuacjach kryzysowych.

Urząd posiadał niezbędne dane do wyliczenia zapotrzebowania na wodę w sytuacjach kryzysowych. W ramach sprawowanego nadzoru Burmistrz otrzymywał roczne raporty Spółki, które m.in. zawierały informacje dotyczące: ilości mieszkańców korzystających ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę; prowadzenia regularnej wewnętrznej kontroli jakości wody; funkcjonujących w Spółce procedur postępowania na wypadek okoliczności mogących spowodować zmianę jakości wody przeznaczonej do spożycia; przeprowadzonych przez ZWiK okresowych kontroli wodociągowych obiektów budowlanych i sieci wodociągowych; monitoringu sieci wodociągowej prowadzonego przez Spółkę; poziomu strat wody i działaniach podjętych w celu minimalizacji tych strat.

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że takie kalkulacje/analizy nie były przeprowadzane w okresie objętym kontrolą z uwagi na fakt, że istniejące urządzenia stacji wodociągowych (13 studni głębinowych o łącznej możliwości produkcyjnej około 50% zapotrzebowania dobowego) umożliwiały całkowite pokrycie bieżących potrzeb wodnych gminy.

Możliwości produkcyjne (rzeczywista wydajność układów) w poszczególnych latach 2021-2023²⁹ były na poziomie: 5 726 850 m³, 5 726 851 m³ oraz 1 412 100 m³. Średnia wydajność urządzeń Spółki na dobę wyniosła 15 690 m³/doba.

W trakcie kontroli, na podstawie dostępnych w Urzędzie danych oraz w oparciu o zasady określone w Zarządzeniu nr 2/95 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r. w sprawie zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych³⁰, Urząd wyliczył minimalne zapotrzebowanie na wodę w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, na poziomie 401,22 m³/doba (liczba mieszkańców – 53 496 osób x 0,0075 m³, tj. minimalne dobowe zapotrzebowanie na osobę).

(akta kontroli str. 90-91)

Według opinii biegłych zasoby Spółki pozwalały na pokrycie zapotrzebowania fizjologicznego, minimalnego oraz niezbędnego w początkowym czasie trwania sytuacji kryzysowej w odniesieniu do wykorzystania zapasu wody zgromadzonego w zbiornikach wody czystej do zaopatrzenia ludności w wodę w czasie trwania sytuacji kryzysowej. Stopień pokrycia fizjologicznego, niezbędnego i minimalnego zapotrzebowania w wodę w sytuacji kryzysowej w gminie Grodzisk Mazowiecki wyniósł³¹:

- fizjologiczne zapotrzebowanie na wodę - 135,30 m³/dobę³²,
- minimalne zapotrzebowanie na wodę - 428,66 m³/dobę³³,

²⁹ Pierwszy kwartał 2023 r.

³⁰ M.P. Nr 59, poz. 863, uchylone z dniem 30 marca 2001 r.

³¹ Biegli do wyliczeń przyjęli 54 122 mieszkańców.

³² Wyliczenie dotyczy ilości wody, która pokrywa potrzeby niezbędne dla przetrwania ludności i zwierząt gospodarskich (w okresie ograniczonych dostaw przez kilka dni), ustalonej dla ludności na poziomie 2,5 dm³/osoba na dobę.

³³ Wyliczenie dotyczy ilości wody, która pokrywa potrzeby niezbędne dla przetrwania ludności i zwierząt gospodarskich (w okresie ograniczonych dostaw przez kilka dni), ustalonej dla ludności na poziomie 7,5 dm³/osoba na dobę.

– niezbędne zapotrzebowanie na wodę - 1130,93 m³ /dobę³⁴.

(akta kontroli str. 533-608, 742-761)

1.8. Gmina dysponowała Planem Zarządzania Kryzysowego, Planem Obrony Cywilnej, Wieloletnim Planem Działania w Zakresie Obrony Cywilnej Szefa Obrony Cywilnej Gminy Grodzisk Mazowiecki na lata 2020-2024 oraz Planami Działania Obrony Cywilnej Gminy Grodzisk Mazowiecki na rok 2021 i 2022.

PZK został uzgodniony m.in. ze ZWiK i zatwierdzony przez Starostę Powiatu Grodziskiego³⁵. Plan był aktualizowany i zawierał wszystkie elementy określone w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym³⁶, m.in.:

1. w części głównej:

a) charakterystykę zagrożeń w zakresie zapewnienia ciągłości dostaw wody wraz z oceną ryzyka ich wystąpienia. W katalogu zagrożeń jako rodzaj zagrożenia m.in. wskazano zakłócenia dostaw wody;

b) zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego w formie siatki bezpieczeństwa. W przypadku zdarzenia kryzysowego związanego z zakłóceniami związanymi z dostawą wody rola głównego wykonawcy została przypisana operatorowi sieci wodnych (fazy zarządzania kryzysowego: przygotowanie reagowanie). Podmiotom pomocniczym wchodzącym w skład GZZK zostały przypisane następujące zadania: zapobieganie, przygotowanie, reagowanie oraz odbudowanie (Prezesowi Zarządu Spółki), reagowanie (OC oraz Naczelnikowi Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu), zapobieganie (Referat Obsługi Inwestycyjno-Technicznej). Ponadto Wojewodzie przypisano odbudowę, a Staroście zapobieganie;

c) zestawienie sił i środków planowanych do wykorzystania w sytuacji kryzysowej polegającej na niedoborze dostaw wody. W PZK w zakresie środków m.in. ujęto samochód specjalny³⁷, 15 agregatów prądotwórczych³⁸, trzy cysterny³⁹;

2. w części dotyczącej zespołu przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowej:

a) zadania z zakresu monitorowania zagrożeń w zapewnieniu ciągłości dostaw wody. Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie monitoringu był m.in. ZWiK oraz GZZK;

b) tryb uruchamiania niezbędnych sił i środków uczestniczących w realizacji planowanych przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowej. Spółka została zobowiązana do informowania w sposób ciągły o zagrożeniach w sieci wodociągowej, zakłóceniach i awariach w sieci wodociągowej, ograniczeniach występujących w przesyle wody (komunikaty na stronie internetowej Spółki), a także analizowania zagrożeń w pracy sieci wodociągowej na administrowanym obszarze, udzielania informacji o stanie pracy sieci wodociągowej, wymiany informacji z odbiorcami końcowymi przyłączonymi do sieci wodociągowej oraz wytwórcami;

c) procedury reagowania kryzysowego, określające sposób postępowania w sytuacjach kryzysowych w zakresie reagowania na niedobory wody (przerwy w dostawie wody). W PZK m.in. określono procedurę pn. „Działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Grodzisku Mazowieckim podczas zakłóceń w dostawach wody (skażenie ujęcia wody) we współpracy ze ZWiK;

3. w części dotyczącej załączników funkcjonalnych do Planu Głównego:

³⁴ Wyliczenie dotyczy ilości wody, która pokrywa potrzeby wszystkich odbiorców w ilościach niezbędnych do życia, funkcjonowania zakładów użyteczności publicznej i potrzeby wybranej produkcji (w okresie ograniczonych dostaw przez kilka tygodni), ustalonej dla ludności na poziomie 15 dm³/osoba na dobę.

³⁵ W 2016 r. – brak daty dziennej.

³⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 122, dalej: ustawa o zarządzaniu kryzysowym.

³⁷ Mobilna stacja uzdatniania wody będąca w posiadaniu Spółki.

³⁸ Dziewięć w posiadaniu Spółki (o mocy powyżej 5 kW), cztery - Gminnych OSP, dwa - Zakładu Gospodarki Komunalnej.

³⁹ Będące w posiadaniu Spółki.

- a) zasady informowania ludności o zagrożeniach i sposobach postępowania na wypadek zagrożeń;
- b) organizację ochrony przed zagrożeniami charakterystycznymi dla obszaru gminy;
- c) wykaz zawartych umów i porozumień związanych z realizacją planu zarządzania kryzysowego.

(akta kontroli str. 171-223+plyta)

Plan OC⁴⁰ został uzgodniony ze Starostą Grodziskim a także ze Spółką w zakresie odnoszącym się do zadań ZWiK. Plan OC odwoływał się do informacji zawartych w PZK i był aktualizowany, nie rzadziej niż co dwa lata. Zakres Planu OC odpowiadał wymogom § 17 wytycznych SOCK z 2011 r. w sprawie zasad opracowania planu OC. W planie OC zidentyfikowano zagrożenia związane z brakiem zapewnienia ciągłości i jakości dostaw wody (w czasie wojny i pokoju) oraz określono zadania, procedury, schematy działań. Spółce powierzono nadzór nad realizacją zadań obrony cywilnej⁴¹ m.in. w zakresie zabezpieczenia wody pitnej dla ludności i zakładów spożywczych oraz przywracanie sprawności infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej. W zestawieniu zadań obrony cywilnej realizowanych na terenie Gminy Grodzisk Mazowiecki ZWiK (jako podmiotowi współdziałającemu) wskazano zadanie dotyczące zabezpieczenia wody pitnej dla ludności.

(akta kontroli str. 253-292)

Wieloletni Plan Działania w zakresie Obrony Cywilnej Szefa Obrony Cywilnej Gminy Grodzisk Mazowiecki na lata 2020-2024 został zatwierdzony przez Burmistrza⁴² i uzgodniony przez Inspektora w Samodzielnym Stanowisku ds. Obronnych, Obrony Cywilnej i Zarządzania Kryzysowego Starostwa. Wieloletni Plan Działania oraz Plan Działań Obrony Cywilnej na rok 2022 oraz na rok 2021 zgodnie z wytycznymi SOCK z 2019 r. w sprawie opracowywania rocznych i wieloletnich planów działania w zakresie obrony cywilnej uwzględniały przedsięwzięcia i zadania dotyczące organizacji zbiorowej i indywidualnej ochrony ludności. W Wieloletnim Planie na lata 2020-2024 m.in. wskazano, że głównymi przedsięwzięciami zmierzającymi do realizacji wyznaczonego kierunku działania obrony cywilnej w zakresie zabezpieczenia logistycznego i infrastruktury technicznej będzie m.in. nadzorowanie funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych, przeprowadzenie weryfikacji oraz sprawdzenie sprawności awaryjnych źródeł zasilania w energię w wyznaczonych obiektach. Zaplanowane przedsięwzięcia i zadania w zakresie zabezpieczania logistycznego i infrastruktury technicznej m.in. będą obejmowały: aktualizację baz danych w zakresie ujęć i urządzeń wodnych na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych oraz aktualizację ewidencji publicznych urządzeń umożliwiających zapatrywanie ludności w wodę na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych.

(akta kontroli str. 293-304)

Plany Działań Obrony Cywilnej Gminy Grodzisk Mazowiecki na rok 2022 oraz na rok 2021, zostały uzgodnione odpowiednio z Szefem Obrony Cywilnej Powiatu Grodziskiego oraz Inspektorem w Samodzielnym Stanowisku ds. Obronnych, Obrony Cywilnej i Zarządzania Kryzysowego. W Planie Działania na 2021 r. jako zaplanowane przedsięwzięcia i zadania w zakresie zabezpieczenia logistycznego i infrastruktury technicznej wskazano: aktualizację baz danych w zakresie ujęć i urządzeń wodnych na wypadek zagrożenia zniszczeniem oraz aktualizację ewidencji publicznych urządzeń umożliwiających zapatrywanie ludności i jednostek Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego w wodę, natomiast w Planie Działania

⁴⁰ Wprowadzony zarządzeniem nr 283/2013 z 2 lipca 2013 r. w sprawie wprowadzenia Planu Obrony Cywilnej Gminy Grodzisk Mazowiecki.

⁴¹ Realizacja w czasie pokoju, wojny i kryzysu.

⁴² Zatwierdzony w 2020 r. – brak daty dziennej.

na 2022 r. m.in. wskazano aktualizację baz danych w zakresie zapewnienia dostaw wody dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego. Ww. Plany były ze sobą spójne w zakresie dostaw wody w sytuacjach kryzysowych.

(akta kontroli str. 305-314)

1.9. W PZK zawarto aktualny „Wyciąg z jednolitego wykazu obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład infrastruktury krytycznej”, który został objęty klauzulą „ZASTRZEŻONE”. W PZK nie określano procedury realizacji zadań związanych z ochroną infrastruktury krytycznej.

(akta kontroli str. wyj., 224-225, 370-371, 665-666)

1.10. Zasady zapewnienia dostaw wody w gminie w sytuacjach kryzysowych, w tym wykaz środków i zasobów umożliwiających zaopatrywanie ludności w wodę w sytuacjach kryzysowych określone zostały w PZK. Zgodnie z § 8 ust. 13 pkt 3 lit. a Regulaminu organizacyjnego Urzędu opracowywanie i aktualizacja ww. dokumentu należała do osoby zatrudnionej na Samodzielnym Stanowisku ds. Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych. Zgodnie z PZK system zaopatrzenia w wodę w gminie Grodzisk Mazowiecki oparty był na czterech stacjach uzdatniania wody⁴³, dla których wodę dostarczało 13 ujęć wód podziemnych czwartorzędowych oraz oligoceńskich, eksploatowanych przez ZWiK. W PZK ujęto „Wykaz ujęć mogących pracować awaryjnie w przypadku awarii systemu dystrybucji wody”, w którym wskazano 13 ujęć podziemnych, w tym 12 zlokalizowanych na terenie gminy Grodzisk Mazowiecki oraz jedno na terenie gminy Milanówek⁴⁴. Woda z ww. studni wydobywana była przy użyciu pomp elektrycznych⁴⁵, przystosowanych do pracy z agregatami prądotwórczymi. W dyspozycji ZWiK pozostawało 15 agregatów prądotwórczych⁴⁶ oraz trzy cysterny⁴⁷.

Burmistrz posiadał aktualne informacje o zasobach możliwych do wykorzystania w Gminie w sytuacjach kryzysowych związanych z dostawą wody. Zasoby te były ujęte w PZK oraz Planie OC.

(akta kontroli str. 620-629)

1.11. Do Starosty Powiatu Grodziskiego nie przesłano oceny stanu przygotowań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej w gminie wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 r., a przekazane telefonicznie dane były nieaktualne, co przedstawiono w sekcji *stwierdzone nieprawidłowości*.

Niezależnie od powyższego, w dniu 19 listopada 2021 r. przesłano emailem do Starostwa Powiatu Grodziskiego informację o urządzeniach do zaopatrywania w wodę na terenie gminy Grodzisk Mazowiecki (w zakresie studni oraz stacji uzdatniania wody)⁴⁸, a w dniu 7 listopada 2022 r. informację dotyczącą możliwości zasilenia stacji uzdatniania wody w przypadku niedostępności energii elektrycznej⁴⁹.

(akta kontroli str. 371, 648-654)

1.12. Zgodnie z § 8 ust. 5 pkt 12c Regulaminu organizacyjnego Urzędu kontrola działalności gospodarczej ZWiK w zakresie zgodności wykonywanej działalności

⁴³ Stacje Uzdatniania Wody: Cegielnia, Czamy Las, Wólka Grodziska, Dąbrówka.

⁴⁴ Pojemność studni - od 90m³/h do 400 m³/h.

⁴⁵ Wydajność wydobywania wody – od 2160 m³/d do 9600 m³/d.

⁴⁶ Pięć stacjonarnych, cztery przezożne oraz sześć przenośnych poniżej 5kW.

⁴⁷ O łącznej objętości 3,75 m³ (1,2 m³; 0,45 m³, 2,1 m³).

⁴⁸ W odpowiedzi na pismo (email) z 25 października 2021 r. pracownika Starostwa zatrudnionego na Samodzielnym Stanowisku ds. Obrony Cywilnej i Zarządzania Kryzysowego, w związku z realizacją zadań „Planu działania w zakresie obrony cywilnej Szefa Obrony Cywilnej Województwa Mazowieckiego na 2021 r.”.

⁴⁹ W odpowiedzi na pismo (email) z 31 października 2022 r. ww. pracownika starostwa w związku z potrzebą zapewnienia stanu przygotowania państwa do sezonu zimowego 2022/2023, w szczególności w kontekście szczególnej sytuacji energetycznej.

z udzielonym zezwoleniem została przypisana do zadań Referatu Ochrony Środowiska w Wydziale Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami.

Burmistrza wprowadził zasady nadzoru właścicielskiego⁵⁰, zawierające zasady szczególne dotyczące ZWiK, w których postanowiono m.in., że raz w roku Wydział Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami dokonuje kontroli ZWiK w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem. Z kontroli tej sporządzano raport, który był przedstawiany Burmistrzowi.

W okresie objętym kontrolą pracownicy Wydziału Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami przeprowadzili w ZWiK dwie takie kontrole (14 grudnia 2021 r. i 7 grudnia 2022 r.), które dotyczyły zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem m.in. w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę, tj. zagwarantowania ilości, jakości oraz ciągłości dostarczania wody na podstawie umów i w ramach zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie prowadzonej działalności; zapewnienia zdolności posiadanych urządzeń wodociągowych do realizacji dostaw wody w ilościach i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody w sposób ciągły i niezawodny, a także poprzez zapewnienie należytej jakości dostarczanej wody, wymagań bakteriologicznych, fizykochemicznych i organoleptycznych. W toku ww. kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W Spółce została powołana Rada Nadzorcza w celu sprawowania stałego nadzoru nad jej działalnością. Z przeprowadzonych czynności nadzoru Rada Nadzorcza sporządzała raporty, które przekazywane były do Burmistrza.

Rada Nadzorcza ustaliła plany kontroli Spółki na lata 2021-2023. Ze sprawozdania z realizacji rocznego planu kontroli w Spółce w ww. okresie wynika, że w zakresie kontroli wykonania Planu inwestycyjnego, postępowań zakupowych w odniesieniu do zmiany ustawy Prawo zamówień publicznych, kontroli monitoringu sieci wodociągowej i realizacji obowiązku powiadamiania o badaniach wody nie wydano żadnych zaleceń.

(akta kontroli str. 73, 430-608, 636-647)

1.13. W okresie objętym kontrolą do Urzędu nie wpłynęły żadne skargi, wnioski ani petycje w sprawach dotyczących zaopatrzenia w wodę, w tym w sytuacjach kryzysowych.

(akta kontroli str. 422-429)

1.14. Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że uchylene z dniem 23 kwietnia 2022 r. ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz regulacji dotyczących obrony cywilnej miało duży wpływ na zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia gminy w wodę w sytuacjach kryzysowych. Dopóki nowe przepisy nie wejdą w życie, gmina nie będzie miała podstaw prawnych do realizowania zadań dotyczących organizacji i planowania działań dotyczących obrony cywilnej, określania i finansowania potrzeb OC, a także skuteczności realizacji działań na rzecz zapewnienia dostaw wody pitnej mieszkańcom w sytuacjach kryzysowych. Wobec uchylenia podstawy prawnej, plany obrony cywilnej, plany działania formacji obrony cywilnej - na wszystkich szczeblach przestały obowiązywać, co spowodowało brak działań podejmowanych na rzecz obrony cywilnej. W obecnym systemie prawnym brakuje jednolitego uregulowania kwestii realizacji działań na rzecz zapewnienia dostaw wody pitnej mieszkańcom w sytuacjach kryzysowych. Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę zawiera zasady oraz warunki zbiorowego zaopatrzenia w wodę dla ludzi oraz odnosi się do samego bezpieczeństwa dostaw wody, jednakże nie określa wprost zasad zapewnienia dostaw wody pitnej w sytuacjach kryzysowych. Powołane przepisy nie uwzględniają w swej treści rozwiązań organizacyjnych i systemowych w razie wystąpienia sytuacji kryzysowych. Jednocześnie ww. wyjaśnił,

⁵⁰ Wprowadzone zarządzeniami Burmistrza nr 478/2018 z 8 maja 2018 r., nr 53/2021 z 6 lipca 2021 r. oraz nr 62/2022 z 30 maja 2022 r.

że Urząd nie prowadził korespondencji z przedstawicielami władzy publicznej związanej z zasadami działania obrony cywilnej po 22 kwietnia 2022 r.
(akta kontroli str. 371)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Do Starosty Powiatu Grodziskiego nie przesłano oceny stanu przygotowań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej w gminie wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 r.

Zgodnie z § 3 pkt 1 rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu działania SOC⁵¹, do zakresu działania szefa obrony cywilnej gminy, na jego obszarze działania, należało dokonywanie oceny stanu przygotowań obrony cywilnej. Natomiast zgodnie z pkt 1 wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z 30 sierpnia 2016 r. w sprawie opracowywania oceny stanu przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej w województwach, szefowie obrony cywilnej województw na podstawie danych otrzymanych od szefów obrony cywilnej powiatów i gmin, zobowiązani byli w terminie do 20 marca do przesłania Szefowi Obrony Cywilnej Kraju, oceny stanu przygotowań w województwie za poprzedni rok kalendarzowy.

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że ocenę stanu przygotowań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej w gminie wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. uzgodniono telefonicznie, przyjmując dane za rok 2020 (z tej rozmowy nie sporządzono notatki służbowej). Wynikało to ze skierowania sił i środków gminy w pierwszej kolejności na uruchomienie doraźnych miejsc zakwaterowania dla uchodźców z Ukrainy.

Należy zauważyć, że przyjmując dane za rok 2020 Ocena stanu przygotowań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej w gminie wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. była nieaktualna, bowiem w ocenie za 2020 r. ujęto pięć ujęć wodnych, jedną cysternę, pięć agregatów prądotwórczych oraz nie wskazano ani jednej studni awaryjnej. Natomiast w 2021 r. w dyspozycji ZWiK pozostawały: cztery ujęcia wody⁵², 13 studni awaryjnych, trzy cysterny oraz 12 agregatów prądotwórczych⁵³.

(akta kontroli str. 189-190, 209, 336, 371, 661-663)

OCENA CZĄSTKOWA

Burmistrz posiadał zatwierdzone i aktualne Plany zarządzania kryzysowego oraz Obrony Cywilnej, które zostały uzgodnione ze ZWiK w zakresie zadań realizowanych przez Spółkę oraz Wieloletni i roczne Plany działania w zakresie obrony cywilnej Szefa Obrony Cywilnej Gminy Grodzisk Mazowiecki. Ww. dokumenty były ze sobą spójne. W badanym okresie Urząd nie wyliczał i nie analizował zapotrzebowania na wodę w sytuacjach kryzysowych, pomimo posiadania niezbędnych danych do jej wyliczenia. Burmistrz dokonywał kontroli Spółki w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem m.in. w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz otrzymywał raporty z przeprowadzonych czynności nadzoru właścicielskiego. Przekazana telefonicznie pracownikowi Starostwa Powiatu Grodziskiego ocena stanu przygotowań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej w gminie wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. była nieaktualna w zakresie: studni awaryjnych, ilości ujęć wody, cystern oraz agregatów prądotwórczych.

OBSZAR

2. Przygotowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy

Opis stanu
faktycznego

2.1. W gminie Grodzisk Mazowiecki nie zaplanowano na lata 2021-2023 zadań związanych z zapewnieniem dostaw wody w sytuacjach kryzysowych.

⁵¹ Utraciło moc 23 kwietnia 2022 r.

⁵² SUW „Bałtycka została wyłączona z eksploatacji w 2019 r.

⁵³ Trzy agregaty Spółka nabyła w 2022 r.

Na lata 2021-2023 utworzono rezerwę celową na zadania własne z zakresu zarządzania kryzysowego w wysokości rocznej określonej na podstawie art. 26 ust. 4 ustawy o zarządzaniu kryzysowym⁵⁴ w łącznej wysokości 3 240,0 tys. zł. W uchwale Nr 426/2021 Rady Miejskiej w Grodzisku Mazowieckim z dnia 27 stycznia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2021 r. ustalono rezerwę celową w wysokości 1 140 tys. zł, która została wydatkowana w całości na zadania związane z walką ze skutkami Covid-19, w tym punkty szczepień. W uchwale Nr 643/2021 Rady Miejskiej z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2022 r. ustalono rezerwę celową w wysokości 1 130,0 tys. zł, z której wydatkowano 830 tys. zł na funkcjonowanie i przeniesienie punktów szczepień oraz wsparcie uchodźców z Ukrainy. Natomiast w uchwale Nr 860/2022 Rady Miejskiej z dnia 19 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2023 r. ustalono rezerwę celową w wysokości 970,0 tys. zł. Do 12 maja 2023 r. gmina nie wydatkowała środków z tej rezerwy.

(akta kontroli str. 372-421)

2.2. W Urzędzie nie przyjęto wytycznych/zasad w zakresie struktury i treści dokumentacji dotyczącej funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych.

(akta kontroli str. 620-623)

2.3. W PZK ujęto „Wykaz ujęć mogących pracować awaryjnie w przypadku awarii systemu dystrybucji wody”, w którym wskazano 13 ujęć podziemnych (studni), które były w dyspozycji Spółki. Woda z ww. ujęć wydobywana była przy użyciu pomp elektrycznych przystosowanych do pracy z przenośnymi agregatami prądowymi. Właścicielem ośmiu studni była gmina Grodzisk Mazowiecki, czterech Spółka, a w przypadku jednej studni nie był ustalony stan prawny.⁵⁵ Właścicielem agregatów prądowych była Spółka⁵⁶.

Każda z 13 studni była przygotowana do użycia (podjęcia działania) w sytuacji zaprzestania działania sieci wodociągowej, a w szczególności: podlegała stałemu monitoringowi jakości wody oraz spełniała wymogi dotyczące jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (posiadały aktualne wyniki badania wody); była przystosowana do wykorzystania w przypadku braku możliwości dostaw siecią wodociagową oraz jednoczesnego braku energii elektrycznej; agregaty prądowe miały zapewnione paliwo do natychmiastowego uruchomienia pomp.

Szczególne ustalenia w ww. zakresie, w tym oględziny stanu utrzymania i sposobu zabezpieczenia studni, stanu gotowości do działania studni wyposażonych w agregaty, zostały poczynione w toku kontroli przeprowadzonej w ZWIK.

(akta kontroli str. 189-190, 533-608; 620-626, 707-721)

2.4. W dyspozycji Spółki pozostawały cztery stacje uzdatniania wody, z czego właścicielem trzech była gmina Grodzisk Mazowiecki⁵⁷, natomiast jednej ZWIK⁵⁸.

Ww. zbiorniki w szczególności: podlegały stałemu monitoringowi jakości wody oraz spełniały wymogi dotyczące jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (posiadały aktualne wyniki badania wody); zapewniono pozyskanie z nich wody w sytuacjach kryzysowych za pomocą pompy elektrycznej, w tym przy braku prądu stacjonarnego agregatu prądowego.

⁵⁴ W budżecie jednostki samorządu terytorialnego tworzy się rezerwę celową na realizację zadań własnych z zakresu zarządzania kryzysowego w wysokości nie mniejszej niż 0,5% wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego, pomniejszonych o wydatki inwestycyjne, wydatki na wynagrodzenia i pochodne oraz wydatki na obsługę długu.

⁵⁵ Dotyczy studni w Milanówku przy ul. Łąkowej. W posiadaniu tej studni pozostawał ZWIK.

⁵⁶ W jej dyspozycji pozostawały agregaty.

⁵⁷ SUW: Cegielniana, Czarny Las oraz Dąbrówka.

⁵⁸ SUW Wólka Grodziska.

Szczególne ustalenia w ww. zakresie, w tym oględziny stanu utrzymania i sposobu zabezpieczenia stacji uzdatniania wody, w tym stanu gotowości do działania, z których pobór wody planowano z wykorzystaniem agregatów (zespołów) prądotwórczych zostały dokonane w toku kontroli przeprowadzonej w ZWiK.

(akta kontroli str. 109-127, 533-608, 627-629, 707-721)

2.5. Gmina Grodzisk Mazowiecki nie posiadała cystern magazynujących wodę. Spółka dysponowała trzema cysternami, których była właścicielem, w tym dwie o pojemności odpowiednio: 1200 litrów (beczka z tworzywa sztucznego) oraz 500 litrów (beczka wykonana ze stali nierdzewnej) były wykorzystywane do dostarczania wody mieszkańcom. Szczegółowe ustalenia dotyczące cystern, w tym oględziny dwóch z nich zostały przeprowadzone w toku kontroli przeprowadzonej w ZWiK⁵⁹.

(akta kontroli str. 632, 722-728)

2.6. Gmina Grodzisk Mazowiecki nie zabezpieczyła dostaw wody w sytuacjach kryzysowych poprzez zapewnienie mieszkańcom dostępu do wody konfekcjonowanej przez podmioty zewnętrzne (nie zawarła z dostawcami wody konfekcjonowanej umowy zabezpieczającej możliwość jej dostarczenia w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych) lub we własnym zakresie (w warunkach braku działania sieci wodociągowej). Zasób wody pitnej konfekcjonowanej nie został ujęty w żadnym gminnym dokumencie/planie.

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że zakup wody konfekcjonowanej będzie dokonywany w trybie awaryjnym, z wyłączeniem polityki zakupów.

W okresie objętym kontrolą (6 sierpnia 2021 r.) na terenie gminy Grodzisk Mazowiecki wystąpiła sytuacja kryzysowa, podczas której wyłączono z eksploatacji część wodociągu w miejscowości Kłudno Stare i Kłudno Nowe w związku z wykryciem w dostarczanej wodzie bakterii z grupy coli, a Spółka, w celu zabezpieczenia mieszkańców w wodę pitną, zakupiła wodę konfekcjonowaną w butelkach 1,5 litrowych w liczbie 3 024 sztuki (tj. 4 536 litrów). Na posiedzeniu Zespołu Zarządzania Kryzysowego ZWiK w dniu 10 sierpnia 2021 r. omówiono powstałą sytuację i podjęto decyzję o poinformowaniu:

- mieszkańców miejscowości Kłudno Stare i Kłudno Nowe, o tym że woda nie nadaje się do spożycia, przygotowania posiłków, mycia owoców do kąpieli oraz mycia zębów, a jedynie można ją zastosować do celów sanitarnych i porządkowych. W związku z czym zostaną podstawione cysterny z wodą zdatną do spożycia, a także mieszkańcom zostanie wydana woda butelkowana.
- PPIS i Burmistrza o zaistniałej sytuacji.

Ogłoszenia informujące o braku przydatności wody do spożycia w formie drukowanej rozmieszczono w strefie objętej awarią oraz zamieszczono na stronie internetowej Spółki, a do mieszkańców rozesłano wiadomości sms.

(akta kontroli str. 634, 729-738)

2.7. W okresie objętym kontrolą Urząd nie prowadził analiz w zakresie zaspokojenia potrzeb gminy w sytuacji kryzysowej z użyciem dostępnych zasobów Spółki. Nie zobowiązano też Spółki do przeprowadzenia ww. analiz gdyż, jak wyjaśnił Zastępca Burmistrza, nie zaistniały ku temu przesłanki, monitoring wydajności i zużycia odbywa się na bieżąco. Wyniki analiz zawarte są w raportach operacyjnych (raporty miesięczne), które to Zakład Wodociągów i Kanalizacji przekazuje Radzie Nadzorczej ZWiK oraz Skarbnikowi Gminy. Natomiast zasoby mogące być wykorzystane w sytuacjach kryzysowych takie jak cysterny i agregaty zostały przeanalizowane i uwzględnione m.in. w Gminnym Planie Zarządzania Kryzysowego. Wyjaśnił

⁵⁹ Cysterny zlokalizowane na terenie siedziby Spółki.

ponadto, że stan zabezpieczenia potrzeb na wodę jest na bieżąco analizowany, monitorowana jest rzeczywista wydajność układów oraz faktyczne zużycie. Mając na względzie zasoby wód podziemnych, obecnie nie ma ograniczeń w zaopatrzeniu w wodę mieszkańców gminy Grodzisk Mazowiecki. Istniejące urządzenia stacji wodociągowych umożliwiają całkowite pokrycie bieżących potrzeb Gminy.

(akta kontroli str. 533-608, 616, 767-768)

2.8. Biegli ustalili, że przy całkowitym braku dostaw wody do gminy (spowodowanych np. skażeniem na ujęciu), przy wykorzystaniu zasobów Spółki, istniała możliwość (według stanu na 31 grudnia 2022 r.) zapewnienia dostaw wody w pierwszych godzinach sytuacji kryzysowych w wysokości równej zapotrzebowaniu⁶⁰.

Biegli stwierdzili, że pomimo, iż nie istniały rezerwowe ujęcia wody⁶¹, które w sytuacji braku działania sieci wodociągowej i możliwości eksploatacji ujęć podstawowych, mogłoby zaopatrzyć mieszkańców w wodę, istniała możliwość zaopatrzenia w wodę ze zbiorników wodociągowych⁶².

Biegli obliczyli objętość wody zgromadzonej w zbiornikach wody czystej (m.in. przy 70% napełnienia, wynoszącą 3 150 m³) i czas pokrycia zapotrzebowania na wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej, który wyniósł dla:

- fizjologicznego zapotrzebowania na wodę – $3150/135,3 = 23,3$ doby,
- minimalnego zapotrzebowania na wodę – $3150/428,66 = 7,3$ doby,
- niezbędnego zapotrzebowania na wodę – $3150/1130,93 = 2,8$ doby.

Na tej podstawie biegli ocenili pojemność istniejących zbiorników wody czystej pozytywnie wskazując, że wykorzystanie zgromadzonych w nich zapasów wody pozwala w pełni pokryć zapotrzebowania mieszkańców gminy związane z zaopatrzeniem w wodę w czasie trwania sytuacji kryzysowej. Zbiorniki wody czystej były przystosowane do napełniania beczkowsów.

Według biegłych kluczowym aspektem dla zapewnienia odpowiedniej ilości wody w sytuacji kryzysowej było posiadanie odpowiedniej liczby środków transportu, pozwalających na transport wody do miejsc dystrybucji. Ustalono, że tylko ZWiK dysponował łącznie trzema środkami do przewozu wody pozwalającymi na pokrycie zapotrzebowania na wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej⁶³ w ilości:

- fizjologicznego zapotrzebowanie na wodę – $37,5/135,3 = 27,7\%$,
- minimalnego zapotrzebowanie na wodę – $37,5/428,66 = 8,7\%$,
- niezbędnego zapotrzebowanie na wodę – $37,5/1130,93 = 3,3\%$.

Stan ten biegli ocenili negatywnie. Wskazali, że należy dążyć do zwiększenia objętości możliwej do transportu wody, przynajmniej do poziomu pokrycia zapotrzebowania fizjologicznego. Można to osiągnąć przez optymalizację logistyki transportu wody (np. zmiana lokalizacji i/lub zwiększenie liczby punktów dystrybucji wody, zwiększenie liczby pojazdów lub kursów) lub przez zabezpieczenia wykorzystania środków transportu i dystrybucji wody należących do podmiotów zewnętrznych poprzez zawarcie stosownych umów w tym zakresie. Zagadnienie

⁶⁰ W badaniu założyli, że podczas sytuacji kryzysowej zaopatrzenie w wodę może odbywać się z wykorzystaniem ujęć rezerwowych, zapasu wody zgromadzonej w zbiornikach wodociągowych oraz przez dystrybucję zgromadzonych zapasów wody butelkowanej i/lub workowanej lub realizację umów o współpracy/dostawy wody z podmiotami zewnętrznymi.

⁶¹ Ujęcie rezerwowe – ujęcie inne niż podstawowe, utrzymywane w stanie sprawności, mogące stanowić źródło wody na czas trwania sytuacji kryzysowej.

⁶² Zbiornik wodociągowy – obiekt techniczny, służący do gromadzenia zapasów wody, wyrównywania nierównomierności rozbioru wody lub stabilizacji ciśnienia w sieci wodociągowej; termin obejmuje łącznie zbiorniki wody czystej oraz zbiorniki sieciowe.

⁶³ Do obliczeń przyjęto 10 kursów na dobę obejmujących czas jazdy do miejsca dystrybucji i z powrotem, czas napełniania zbiornika wodą oraz czas dystrybucji wody z mobilnego punktu. Liczba kursów została przyjęta na podstawie danych pozyskanych w ramach kontroli P/23/087 jako średnia liczba kursów dla środków transportujących wodę, we wszystkich kontrolowanych jednostkach.

niepełnego zabezpieczenia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych opisane zostało w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Biegli natomiast pozytywnie ocenili duży stopień dywersyfikacji dostaw wody⁶⁴ (wskaźnik 0,86) wskazujący na brak potrzeb jej zwiększania, ponieważ pozwala na zabezpieczenie dostaw wody w warunkach normalnych i czasie trwania sytuacji kryzysowej oraz bardzo duży stopień alokacji wody w zbiornikach⁶⁵ (wskaźnik 0,92), świadczący o braku potrzeby zwiększenia stopnia alokacji wody. W aspekcie dotyczącym dostaw wody w sytuacjach kryzysowych, biegli pozytywnie ocenili również liczbę podstawowych ujęć wody oraz pierścieniowy układ sieci, który podczas sytuacji kryzysowej (polegającej na braku możliwości produkcji wody przez poszczególne podstawowe ujęcia wody) pozwala na zaopatrzenie w wodę poszczególnych obszarów zasilania z wykorzystaniem ujęć podstawowych pozostających w stanie sprawności.

Do słabych stron w stosunku do warunków optymalnych biegli zaliczyli:

- brak ujęć rezerwowych – brak alternatywnego źródła wody na czas trwania sytuacji kryzysowej, podczas której wyłączono z eksploatacji ujęcia podstawowe; ewentualna rozbudowa systemu wodociągowego o ujęcia rezerwowe powinna zostać poprzedzona analizą ekonomiczno-techniczną zgodnie z zasadą ALARP (ang. As Low As Reasonably Practicable), gdzie koszty działań mających na celu zwiększanie bezpieczeństwa dostaw wody, nie powinny przekraczać możliwych do osiągnięcia korzyści;
- brak zbiorników sieciowych⁶⁶ – z punktu widzenia zabezpieczenia mieszkańców na czas trwania sytuacji kryzysowej, im większy zapas zgromadzonej wody w zbiornikach wodociągowych⁶⁷ tym lepiej; ewentualna rozbudowa systemu wodociągowego o zbiorniki sieciowe powinna zostać poprzedzona analizą ekonomiczno-techniczną zgodnie z zasadą ALARP (planową budowę zbiornika o poj. 400 m³ oceniono pozytywnie).
- brak monitoringu online jakości wody surowej – wczesne wykrycie nieprawidłowych zmian parametrów mikrobiologicznych i/lub fizykochemicznych wody pozwala uniknąć sytuacji kryzysowej lub ograniczyć jej skutki (np. w przypadku wykrycia incydentalnego zanieczyszczenia źródła wody, można natychmiastowo wyłączyć z eksploatacji dane ujęcie).

Odnosząc się do powyższego Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że

- brak dwustronnego zasilania w energię elektryczną dla obiektów SUW Czarny Las, SUW Wólka Grodziska, SUW Dąbrówka – w przypadku wystąpienia braku zasilania w energię elektryczną ze źródła podstawowego, brak jest możliwości stałego zasilania wskazanych obiektów z sieci elektroenergetycznej. Posiadane przez Spółkę agregaty prądowców posiadały wystarczającą moc do zasilenia podstawowych ujęć wody.

Odnosząc się do powyższego Zastępca Burmistrza wyjaśnił: m.in., że każda ze studni głębinowych posiada możliwość pracy z wyłączeniem sieci wodociągowej

⁶⁴ Przez pojęcie dywersyfikacja w odniesieniu do systemu wodociągowego rozumie się różnicowanie produkcji i dystrybucji wody w celu zmniejszenia ryzyka braku dostawy wody w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.

⁶⁵ Badanie wiązało się ustaleniem udziału wydajności eksploatacyjnej ujęcia w całkowitej wielkości dostaw wody (dywersyfikacja) oraz udziału objętości zbiornika w całkowitej objętości łącznej zbiorników wodociągowych (alokacja). Do oceny stopnia dywersyfikacji dostaw wody i alokacji zasobów wody wykorzystano tzw. wskaźnik Pielou.

⁶⁶ Zbiornik sieciowy – zbiornik wodociągowy, znajdujący się poza terenem ujęcia wody i stacji uzdatniania wody, współpracujący z siecią wodociągową,

⁶⁷ Zbiornik wodociągowy – obiekt techniczny, służący do gromadzenia zapasów wody, wyrównywania nierównomierności rozbioru wody lub stabilizacji ciśnienia w sieci wodociągowej; termin obejmuje łącznie zbiorniki wody czystej oraz zbiorniki sieciowe.

(studnia awaryjna). Na ich terenie dostępne są zawory czerpalne umożliwiające bezpośredni pobór wody. Eksploatacja studni odbywa się na podstawie aktualnych decyzji wodnoprawnych, a ich utrzymanie ZWiK prowadzi w ramach zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Każda ze studni pracuje w niezależnym układzie i ma możliwość pracy zasilania za pomocą agregatu prądotwórczego. Budowa kolejnych studni rezerwowych jest nieuzasadniona ekonomicznie i eksploatacyjnie. Retencja oraz rozmieszczenie zbiorników zapewniają zabezpieczenie mieszkańców na czas trwania sytuacji kryzysowej. Należy przede wszystkim wziąć pod uwagę wiek wody w zbiornikach i jej wymianę – zgodnie z zapotrzebowaniem. Przewymiarowane magazynowanie wody może doprowadzić do jej zagniwania i pogorszenia jakości. Na obecną chwilę, żaden akt prawny nie nakłada obowiązku posiadania tego typu systemu monitoringu wody surowej. Woda jest badana w laboratorium akredytowanym w sposób regularny, zgodnie z harmonogramem wewnętrznym, w zakresie parametrów zarówno mikrobiologicznych i fizyko-chemicznych. W przypadku wykrycia nieprawidłowych zmian laboratorium zgodnie z procedurami ZWiK przewiduje wykonanie dodatkowych badań i/lub pobranie próbek w celu przekazania ich do zewnętrznego laboratorium do badań, których nie wykonuje we własnym zakresie. Obiekty SUW Czamy Las, SUW Wólka Grodziska i SUW Dąbrówka wyposażone zostały w stacjonarne agregaty prądotwórcze oraz niezależne instalacje fotowoltaiczne pozwalające na ich stałe zasilanie w przypadku zaników energii elektrycznej z sieci dystrybucji. Możliwość dwustronnego zasilania energetycznego uzależnione są od istniejącej infrastruktury energetycznej. By mógł być spełniony opisany warunek zasilanie powinno być zrealizowane za pomocą dwóch niezależnych linii (lub transformatorów).

(akta kontroli str. 742-761)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Niezapewnienie możliwości dystrybucji wody dla mieszkańców w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, uniemożliwiającej dostawę wody wodociągami miejskimi. Posiadane przez Gminę i Spółkę ograniczone środki transportu wody, tj. trzy cysterny o łącznej objętości 3,75 m³ umożliwiały pokrycie jedynie 27,7% dobowego fizjologicznego zapotrzebowania na wodę, 8,7% dobowego minimalnego zapotrzebowania i 3,3% dobowego niezbędnego zapotrzebowania mieszkańców gminy.

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że nie podjęto działań na rzecz zapewnienia zasobów służących w gminie do transportu i dystrybucji wody w sytuacjach kryzysowych, gdyż uznano, iż posiadane zasoby są wystarczające. Jednocześnie wyjaśnił, że rozmieszczenie zbiorników wody uzdatnionej oraz studni głębinowych na terenie gminy Grodzisk Mazowiecki pozwalało na pobór wody przez mieszkańców bezpośrednio z punktów czerpalnych.

W ocenie NIK jedną z przyczyn niezabezpieczenia w pełni potrzeb Gminy w wodę w sytuacjach kryzysowych jest nieprzewiedzenie kompleksowych analiz stanu zabezpieczenia dostaw wody w gminie Grodzisk Mazowiecki w sytuacjach kryzysowych z użyciem zasobów posiadanych przez ZWiK, w tym zasobów transportowych (tj. cystern), ani kalkulacji ww. zasobów w porównaniu do zapotrzebowania na wodę w ww. sytuacjach. Jak wyjaśnił Burmistrz stan zabezpieczenia potrzeb na wodę jest na bieżąco analizowany, monitorowana jest rzeczywista wydajność układów i faktyczne zużycie. Ponadto wyjaśnił, iż mając na

względnie zasoby wód podziemnych, obecnie nie ma ograniczeń w zaopatrzeniu w wodę mieszkańców gminy Grodzisk Mazowiecki.

(akta kontroli str. 615-616, 742-761)

NIK zwraca uwagę, że bieżące analizowanie i monitorowanie wydajności i faktycznego zużycia wody w warunkach „normalnych” nie stanowi analizy stanu zabezpieczenia potrzeb w sytuacjach kryzysowych, w tym z wykorzystaniem zasobów transportowych Spółki, w celu zapewnienia skutecznego działania w sytuacji różnego rodzaju zagrożeń. Wyniki takiej analizy mogłyby wskazać na konieczność zwiększenia możliwej do transportu objętości wody, poprzez optymalizację logistyki transportu (np. zmiana lokalizacji i/lub zwiększenie liczby punktów dystrybucji wody, zwiększenie liczby kursów) lub przez zwiększenie liczby pojazdów transportujących wodę do miejsc dystrybucji.

OCENA CZĄSTKOWA

Gmina Grodzisk Mazowiecki nie była w pełni przygotowana na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy Grodzisk Mazowiecki. Pomimo posiadania przez powołaną do realizacji dostaw wody Spółkę odpowiednich zasobów wody nie zapewniono pełnego pokrycia dobowych potrzeb mieszkańców w zakresie dostaw niezbędnych i minimalnych wody, na wypadek całkowitego braku możliwości jej dostarczania siecią wodociągową. Wynika to z niewystarczających możliwości dystrybucji wody cysternami Spółki i braku analiz stanu zabezpieczenia w sytuacjach kryzysowych. Obecnie, przy wykorzystaniu cystern będących w posiadaniu ZWiK zapewniono dystrybucję wody pokrywającą jedynie 8,7% dobowego zapotrzebowania minimalnego oraz 3,3% dobowego zapotrzebowania niezbędnego mieszkańców gminy Grodzisk Mazowiecki.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

NIK zwraca uwagę, że opisane w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym nieprawidłowości, wskazują na potrzebę sporządzenia rzetelnej analizy stanu zabezpieczenia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych oraz przeprowadzenia analizy zasobów Spółki pod kątem zidentyfikowania potrzeb/niedoborów, celem zapewnienia skutecznego działania w sytuacjach kryzysowych.

Wnioski

Zapewnienie możliwości zaopatrzenia mieszkańców gminy Grodzisk Mazowiecki w wodę w sytuacji kryzysowej na poziomie co najmniej równym z zapotrzebowaniem fizjologicznym oraz nadzorowanie Spółki w zakresie przygotowania odpowiednich działań.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, lipca 2023 r.

Kontroler
Sławomir Nowak
Główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

p.o. DYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Warszawie

Michał Musiał